

Nr 107.

Ankom till Riksdagens kansli den 19 maj 1910 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående disposition af en till förra häradshöfdingbostället Hammenhög nr 31 i Kristianstads län hörande lägenhet.

(1:a Afd.)

I en till Riksdagen den 29 april 1910 aflåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 215, har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att, innan auktion hålles för utarrendering från den 14 mars 1912 af en till förra häradshöfdingbostället $\frac{3}{8}$ mantal Hammenhög nr 31 i Hammenhögs socken af Kristianstads län hörande, i statsrådsprotokollet närmare angifven lägenhet, lägenheten må med det område, som för densamma af vederbörande arrendeuppskattningsmän föreslagits, eller med en areal af 2 hektar 18,9 ar, hembjudas häradshöfdingen i Ingelstads och Järrestads härads domsaga friherre Carl Cederström på arrende under en tid af tjugu år från nämnda dag mot den afgift och under de villkor i öfrigt, som af domänstyrelsen varda i vanlig ordning fastställda, samt med skyldighet för friherre Cederström eller hans rättsinnehafvare att vid hans afgang från häradshöfdingbefattningen i förenämnda domsaga, om så påfordras, å näst därefter inträffande fardag afträda arrendet till friherre Cederströms efterträdare i ämbetet.

Till förberörda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anfört följande:

»Enligt ett af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kristianstads län den 12 december 1866 utfärdadt arrendekontrakt blef dåvarande härads höfdingbostället $\frac{3}{8}$ mantal Hammenhög nr 31 i Hammenhögs socken af nämnda län, hvilken egendom vid berörda tid var härads höfdingen i Ingelstads och Järrestads härads domsaga på lön anslagen, utarrenderadt för en tid af 20 år eller för tiden till den 14 mars 1887. Genom nådigt bref den 9 november 1869 förklarades detta kontrakt skola gälla för ytterligare fem år eller för tiden till den 14 mars 1892. Enligt förenämnda kontrakt hade för boställshafvarens räkning undantagits dels de boställshafvarens enskildt tillhöriga å egendomen befintliga hus, nämligen en större manbyggnad af korsvirke med tegelväggar under tegeltak, inredd till förstuga, tambur, 15 boningsrum, kök och spiskammare m. m., äfvensom en trädgårdsbyggnad jämte vedbod och hemlighus, dels ock den stora trädgården jämte den därtill hörande parken med flera jordområden, innefattande den sålunda undantagna lägenheten en areal af tillhoppa 4 hektar 35,4 ar.

Ifrågavarande lägenhet har äfven efter det härads höfdingbostället Hammenhög i likhet med öfriga härads höfdingboställen den 14 mars 1876 indragits till statsverket, innehafts af härads höfdingen i Ingelstads och Järrestads härads domsaga på grund af den i nådiga cirkuläret den 5 juni 1874 angående reglering af härads höfdingarnas löneförmåner intagna bestämmelsen, att, där boställe blifvit med Kungl. Maj:ts tillstånd utarrenderadt och i arrendekontraktet härads höfding förbehållits rätt till bostad eller andra förmåner, han eller hans efterträdare skulle bibehållas därvid under arrendetiden. Bemålde härads höfding var således jämlikt nyssnämnda cirkulär berättigad att till den 14 mars 1892, då den tid, för hvilken bostället vid indragningen till statsverket varit utarrenderadt, gick till ända, besitta omförmålda jord och byggnader, hvilka senare blifvit med ett vid laga syn den 31 mars 1876 bestämdt belopp af 14,413 kronor 82 öre af kronan inlösta såsom för bostället nyttiga.

Elektorerna vid de år 1889 uti Ingelstads och Järrestads härad förrättade landstingsmannaval ingåfvo på sin tid en skrifvelse till Kungl. Maj:t, däri de anförde, att då bostad inom häraderna icke funnes att tillgå för härads höfdingen, hvilken för ämbetsgöromålens behöriga skötande behöfde ett stort kansli, denne antagligen komme att, då hans rättighet att bo å Hammenhögs boställe upphörde, bosätta sig i den enda stad, som funnes gränsande intill domsagan eller Simrishamn, att emellertid Hammenhög, hvarest härads höfdingarna i domsagan varit bosatta, så länge någon kunde minnas och troligen öfver hundra år, och där tingshus med arkivlokal nyligen uppförts, vore beläget i dom-

sagens midt, och att, därest häradshöfdingen skulle blifva bosatt i en utkant af domsagan, stora olägenheter härigenom skulle komma att tillskyndas domsagens invånare. På grund af hvad sålunda anförts, anhöllo sökandena, att den lägenhet, häradshöfdingen i nämnda domsaga innehade å bostället Hammenhög, fortfarande måtte åt honom upplåtas emot den afgift, som Kungl. Maj:t kunde komma att bestämma. I sammanhang härmed påpekade sökandena, att utom de byggnader å bostället, som skulle disponeras af häradshöfdingen, därstädes funnes annat boningshus för blifvande arrendator.

Enligt nådigt bref den 5 mars 1891 medgaf Kungl. Maj:t med Riksdagen att ifrågavarande lägenhet, hvars område emellertid bestämts till 3 hektar 3 ar, finge särskildt för sig utarrenderas under en tid af tjugu år från den 14 mars 1892 samt att, innan auktion hölles för lägenhetens utarrendering, arrenderätten till densamma finge på vissa villkor hembjudas dåvarande häradshöfdingen i ofvannämnda domsaga friherre R. Bennet.

I anledning häraf upprättade domänstyrelsen med friherre Bennet, som antog hembudet, ett arrendekontrakt om lägenheten, i hvilket kontrakt i öfverensstämmelse med nyssnämnda villkor föreskrefs, bland annat, att, som lägenheten vore afsedd att användas till bostad åt häradshöfdingen i Ingelstads och Järrestads härads domsaga, det skulle vid friherre Bennets afgang från domarämbetet i nämnda domsaga åligga honom eller hans rättsinnehafvare att, om så påfordrades, å därefter näst infallande laga fardag afträda arrendet till efterträdaren i ämbetet. Under år 1906 afgick friherre Bennet från domarämbetet i domsagan. Som hans efterträdare, f. d. revisionssekreteraren friherre Carl Cederström, vid sitt ämbetstillträde förklarade sig icke önska öfvertaga arrenderätten till lägenheten, lämnade domänstyrelsen friherre Bennet tillstånd att öfverlåta arrenderätten på veterinären Assar Falck.

Under år 1909 har å lägenheten hållits arrende- och saluvärdering. Af instrumentet öfver denna förrättning framgår, att uppskattningsmännen ansett, att lägenheten, som på grund af sin storlek och belägenhet aflägst från något större samhälle ej kunde påräkna något större antal spekulanter vid en eventuell försäljning, lämpligast borde upplåtas på förnyadt arrende med optionsrätt för veterinären Falck.

Under nu löpande arrendeperiod har från lägenheten försålts tomtplats till en sparbank. Efter afdrag af den sålunda bortsålda arealen omfattar lägenheten en areal af 2 hektar 18,9 ar.

På grund af de med arrendet af lägenheten följande dryga underhållskostnaderna, icke minst för trädgården och parken, hafva upp-

skattningsmännen ansett arrendet böra nedsättas från sitt nuvarande belopp, 500 kronor, till 400 kronor.

Lägenhetens saluvärde har uppskattats till 12,495 kronor 40 öre.

Med skrifvelse den 14 januari 1910 har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet till domänstyrelsen insändt berörda instrument samt tillika öfverlämnat en skrifvelse från häradshöfdingen friherre Cederström, däri han anmält, att han önskade vid lägenhetens förestående utarrendering blifva antagen till arrendator; och har Kungl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att lägenheten måtte ånyo utarrenderas på tjugu år från den 14 mars 1912, att årliga arrendet icke måtte sättas lägre än det för nuvarande arrendeperiod gällande eller 500 kronor, samt att friherre Cederström måtte erhålla optionsrätt till arrendet, därest lägenheten på sätt Kungl. Maj:ts befallningshafvande föreslagit, komme att ånyo utarrenderas.

I anledning häraf har domänstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 11 februari 1910 anfört följande.

Lägenhetens åbyggnader vore icke för boställets skötsel erforderliga, hvarför en försäljning af lägenheten utan skada för egendomen i dess helhet mycket väl kunde äga rum. Emellertid torde enligt styrelsens förmenande svårigheter möta att erhålla antagligt köpeanbud, hvarför styrelsen ansåge sig sakna anledning att föreslå lägenhetens försäljning.

Däremot ansåge styrelsen, att lägenheten borde, såsom jämväl af uppskattningsmännen föreslagits, utarrenderas särskildt för sig, hvarjämte styrelsen framhållit att det otvifvelaktigt måste lända de rättssökande inom Ingelstads och Järrestads härads domsaga till stor fördel, om häradshöfdingen i domsagan blefve bosatt i Hammenhög. Styrelsen har därför, under framhållande af att lägenhetens nuvarande arrendator veteranären Falck icke är berättigad till erhållande af optionsrätt, i underdånighet hemställt om bemyndigande för styrelsen att, innan auktion hålles för lägenhetens utarrendering, hembjuda friherre Cederström arrenderätten till densamma för en tid af tjugu år från den 14 mars 1912.

På sätt domänstyrelsen framhållit torde det för invånarna i ofvan omförmälda domsaga lända till väsentlig fördel, därest häradshöfdingen i domsagan komme att bosätta sig å en inom domsagan så centralt belägen plats som Hammenhög, hvarest jämväl, enligt hvad ofvan anmärkts, under lång tid domhafvandena i denna domsaga plägat hafva sin bostad. Det synes vid sådant förhållande önskligt, att friherre Cederström kunde framför andra beredas tillfälle att arrendera ofvanberörda boställslägenhet, hvilken jag i likhet med Kungl. Maj:ts befall-

ningsshafvande anser böra i kronans ägo bibehållas. För en upplåtelse af ifrågavarande beskaffenhet torde emellertid erfordras Riksdagens medgifvande.

Beträffande åter de villkor, under hvilka arrenderätten till mera-nämnda lägenhet borde åt friherre Cederström upplåtas, torde böra föreskrifvas, att upplåtelsen skall omfatta en tid af tjugu år samt att vid friherre Cederströms afgang från befattningen såsom härads-höfding i Ingelstads och Järrestads härads domsaga det skall åligga honom eller hans rättsinnehafvare att, där så påfordras, å därefter näst infallande fardag till friherre Cederströms efterträdare i nämnda ämbete afträda ifrågavarande lägenhet. I öfrigt läres det böra tillkomma domänstyrelsen att i vanlig ordning fastställa villkoren för ifrågavarande arrende-upplåtelse.»

Då utskottet icke har något att erinra mot förevarande proposition, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning
må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 maj 1910.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.
